

Gebruikmaken van de kennis van ouders

Het oudervertel- gesprek

Ouders kennen hun kind vanaf de eerste dag. Ze hebben hun kind zien opgroeien, weten wat wel en niet werkt en hebben jarenlange ervaring met het ondersteunen en begeleiden van hun kind. Hoe maak je nu als school nuttig gebruik van de kennis die ouders hebben over hun kind?

Lieneke Rietsema-de Jong is leerkracht en begeleidt scholen bij de invoering van oudervertel-gesprekken (Lieneke@rietsema.nl)

Vaak vinden ouders dat ze 'niets horen' van de school. De ouders denken dat de leerkracht hen benadert en de leerkracht denkt dat de ouders komen informeren. Om zulke misverstanden te voorkomen, is het goed om verwachtingen vanaf het begin, over en weer, uit te spreken. Dit artikel is een aanbeveling voor het voeren van het oudervertelgesprek, waarbij de leerkracht gebruik maakt van de expertise van ouders, in het belang van het kind. Ook bevat het artikel handvatten voor het voeren van zo'n gesprek. Het betreft een verslag van een praktijkgericht onderzoek dat geleid heeft tot het opstellen van een format voor het voeren van een oudervertelgesprek.

Betrokken ouders

Uit onderzoek van Marzano (2007) blijkt dat kinderen met meer plezier naar school gaan en dat schoolprestaties verbeteren wanneer hun ouders zich betrokken voelen bij school. Betrokken ouders stralen dat uit op hun kinderen. Onderwijsondersteunende activiteiten thuis worden gemakkelijker uitgevoerd. Ook het sociaal-emotioneel functioneren wordt gunstig beïnvloed, wanneer ouders en leerkrachten, vanuit gezamenlijke verantwoordelijkheid, hun aanpak op elkaar afstemmen.

Peters moeder vertelt me dat hij thuis heeft gezegd dat hij graag knuffels aan me uitdeelt en zij wil van mij weten of ik dat wel goed vind. We hebben het er samen over en dan blijkt dat ze Peter aan het leren zijn dat je niet zomaar iedereen kan gaan knuffelen. Door dit te weten, houd ik daar rekening mee en kan ik de ouders ondersteunen in hun opvoeding.

Communiceren met ouders

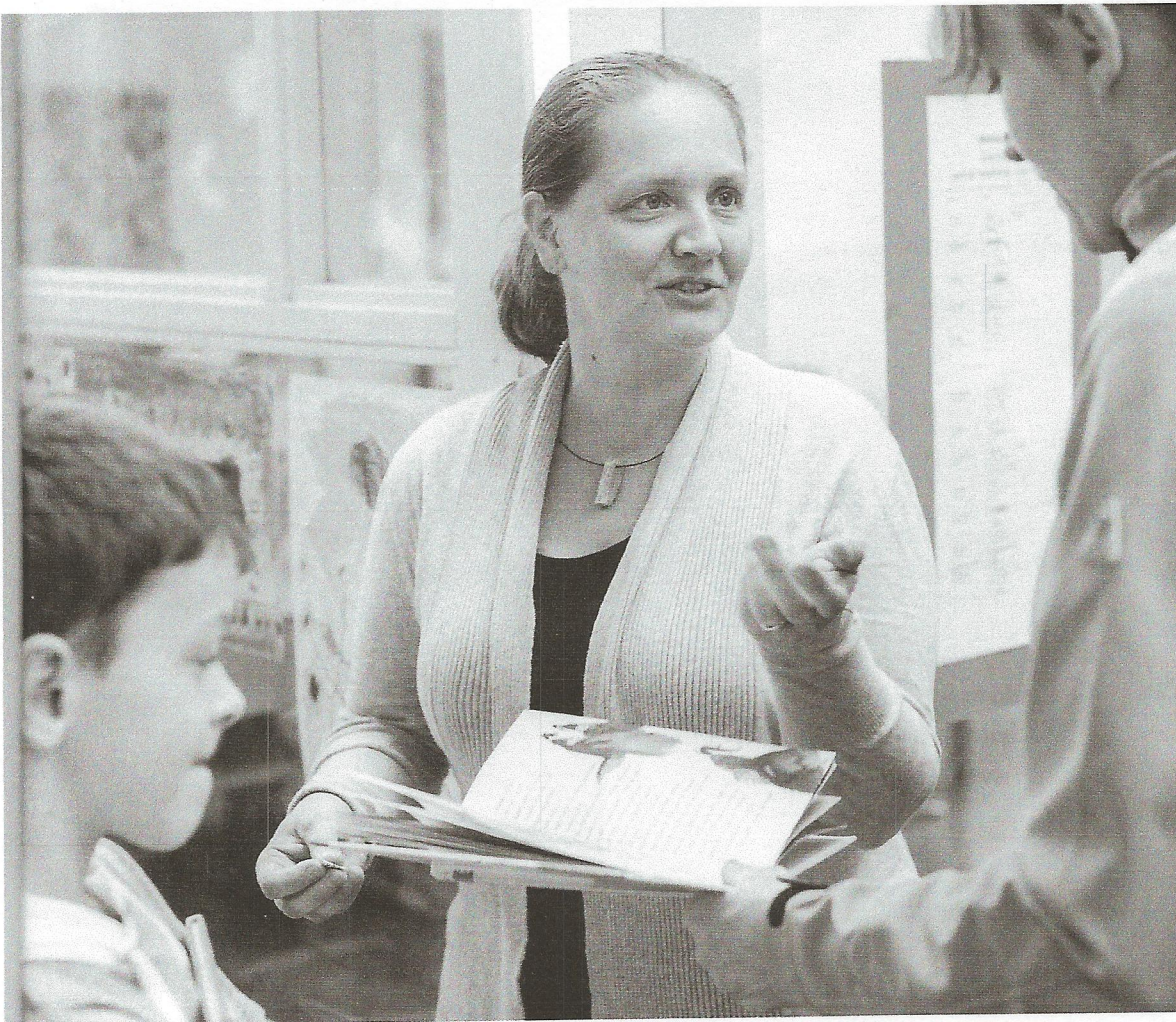
Communiceren met ouders wordt gemakkelijker en laagdrempeliger als leerkrachten en ouders vanaf het begin gewend zijn om met elkaar in gesprek te gaan. Wanneer ouders zich 'welkom voelen' en zich als gesprekspartner serieus genomen voelen, ontstaat communicatie op basis van gelijkwaardigheid. Door hen écht serieus te nemen en écht naar hen te luisteren, doe je terecht recht aan de ouders op je school. Door het voeren van oudervertelgesprekken ontwikkelt de school ouderbetrokkenheid op basis van partnerschap. Vanuit gezamenlijkheid wordt gezocht naar een juiste aanpak voor zowel thuis als op school. Partnerschap ontstaat echter niet vanzelf, het vraagt investering: 'Een partner ben je niet, maar word je' (De Wit, 2008).

Het oudervertelgesprek

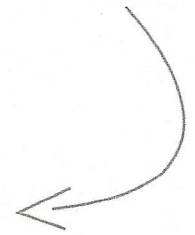
Een basisschool Sint Jozef in Geldrop heeft in oktober 2012 het oudervertelgesprek ingevoerd. Als leerkracht van die school en student Master SEN, domein gedrag, neem ik de implementatie hiervan tot onderwerp van mijn praktijkgericht onderzoek (Rietsema, 2013). Ik verdiep me in literatuur, zoek naar 'good practices' en stel daarna, in afstemming met collega's een format samen dat als handvat gebruikt wordt bij het voeren van de oudervertelgesprekken. Na afloop evalueer ik de gesprekken bij alle collega's en een aantal ouders, waarna aanpassingen volgen en een definitief format ontstaat.

In het oudervertelgesprek staat de afstemming tussen ouders en leerkrachten over de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind centraal. De schoolresultaten komen niet ter sprake.

Een partner ben
niet, maar
word je'

Laat ouders merken
dat ze welkom zijn

Human Touch Photography

Ouders vullen van te voren thuis het oudergespreksformulier in, dat op pagina 42 staat. Wij hebben hiervoor de oudervragenlijst van Jeths (2001) aangepast. Leerkrachten gebruiken voor het gesprek de overzichten vanuit het signaleringsinstrument voor sociaal-emotionele ontwikkeling 'Zien!' (Driestar educatief). Tegenwoordig is een oudervragenlijst van de website van 'Zien!' te downloaden.

Veel leerkrachten ervaren dat een klas na de herfstvakantie 'loopt'. Na een periode van 'wennen en ontdekken' weten kinderen en leerkracht wat ze aan elkaar hebben en wordt de sfeer meer natuurlijk en spontaan. Wij hebben, om deze reden, ervoor gekozen de oudervertelgesprekken twee weken na de herfstvakantie te laten plaatsvinden. Een week van te voren verspreiden we het oudergespreksformulier met een toelichting. De ouders vullen het formulier in en nemen het bij het gesprek mee naar school. Leerkrachten en ouders voeren het oudervertelgesprek aan de hand van het opgestelde gespreksformat.

Opbouw van het gesprek

Het gespreksformat van het oudervertelgesprek bestaat uit vier onderdelen:

1. Voorbereiding van het gesprek, met aandachtspunten voor een goed verloop van het gesprek.
2. Fase 1: opening van het gesprek, waarin onder andere het doel en de opbouw van het gesprek worden toegelicht.
3. Fase 2: vervolg, waarin de ouders het oudergespreksformulier toelichten. De leerkracht spreekt vanuit observaties en het overzicht vanuit het signaleringsinstrument voor de sociaal-emotionele ontwikkeling. Door dit te koppelen aan de ervaringen van ouders, vindt afstemming plaats en er wordt gebruik gemaakt van elkaars expertise.
4. Fase 3: afronding, waarin de leerkracht samenvat en afspraken maakt over het vervolg.

Soms is iets eenvoudig op te lossen, door het met elkaar te delen. De ouders van Lisa vertellen me dat ze ontevreden is, omdat ze in de klas te weinig de beurt krijgt. Ik was echter in de veronderstelling dat zij juist liever niet een beurt heeft. Nu ik dit weet, pas ik mijn leerkrachtgedrag aan en vraag Lisa hier twee weken later naar; ze is nu tevreden!

Aankaarten van probleemgedrag

Vaak vinden leerkrachten positief gedrag van kinderen 'gewoon' en vergeten het te benoemen. Door juist te noemen wat je leuk of plezierig vindt aan een kind, laat je ouders merken dat je hun kind 'ziet'. Elk kind is immers de moeite waard! Vanuit empathie ontstaat een goede sfeer en vindt verbinding plaats; de basis voor constructieve communicatie.

Formulier ten behoeve van het oudervertelgesprek

Naam van het kind:
 Ingevuld door:
 Groep:
 Datum:

1. Globale indruk

Kruis in onderstaande rij aan wat u in uw kind herkent:

☐ spontaan	☐ zelfverzekerd	☐ teruggetrokken	☐ makkelijk
☐ opgewekt	☐ somber	☐ vermoeiend	☐ lawaaiig
☐ driftig	☐ veeleisend	☐ uitdagend	☐ verlegen
☐ levendig	☐ agressief	☐ passief	☐ druk
☐ ontspannen	☐ gespannen	☐ overactief	☐ jaloers
☐ vrolijk	☐ rustig	☐ open	☐ onzeker
☐	☐	☐	☐

2. Welbevinden

Per uitspraak zijn er drie antwoordmogelijkheden:

- Ja, dat klopt (meestal) wel voor mijn kind
- Soms
- Nee, dat klopt (meestal) niet voor mijn kind

Zet een kruisje in de juiste kolom:

Mijn kind:	ja	soms	nee
• gaat met plezier naar school	☐	☐	☐
• voelt zich prettig in deze groep	☐	☐	☐
• heeft goed contact met de leerkracht	☐	☐	☐
• vraagt hulp als dat nodig is	☐	☐	☐
• speelt met andere kinderen	☐	☐	☐
• helpt andere kinderen	☐	☐	☐
• is zeker van zichzelf	☐	☐	☐
• is snel angstig	☐	☐	☐
• komt goed voor zichzelf op	☐	☐	☐
• uit emoties	☐	☐	☐
• vertelt spontaan over school	☐	☐	☐

3. Belangstelling

Het leukste vak (werkje) vindt mijn kind:

Het minst leuke vak (werkje) vindt mijn kind:

Mijn kind is geïnteresseerd in:

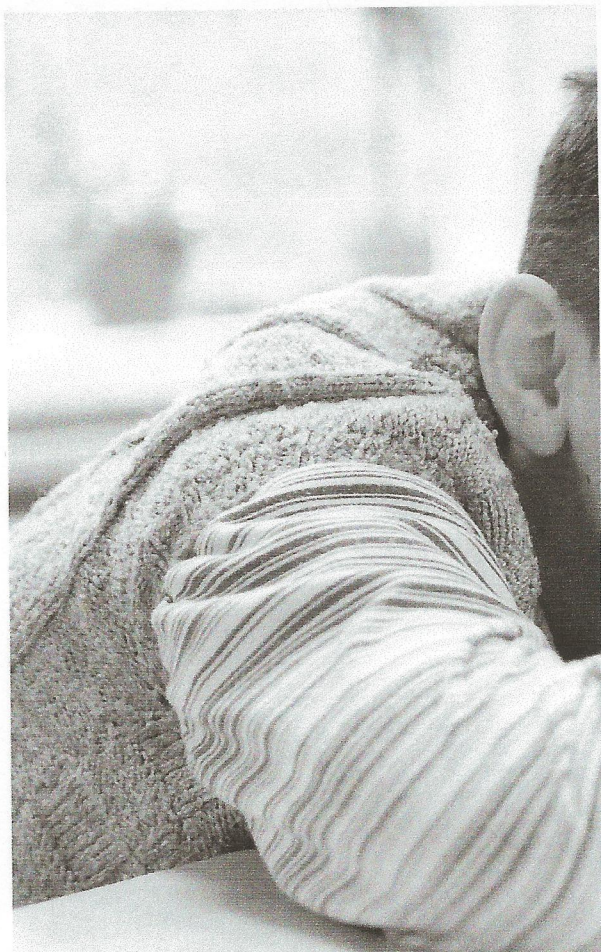
4. Betrokkenheid

Het invullen van deze vraag gaat op dezelfde manier als bij vraag 2.

Mijn kind:	ja	soms	nee
• is intensief ergens mee bezig	☐	☐	☐
• werkt of speelt geconcentreerd	☐	☐	☐
• is gauw ontmoedigd als iets niet lukt	☐	☐	☐
• verveelt zich gauw	☐	☐	☐
• maakt af waar het mee bezig is	☐	☐	☐

Wat u in ieder geval in dit gesprek aan de orde wilt brengen:

.....

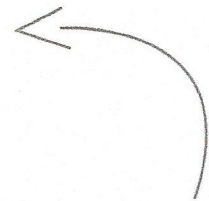
Tom van Limpt Fotografie

Als je vanaf het begin gewend bent met elkaar te praten, wordt ook het bespreken van ingewikkelder zaken mogelijk. Het vlugger aanklaarten van gesignaleerd probleemgedrag en het samen komen tot een wenselijke aanpak, kan escalatie van het gedrag voorkomen. Samenwerking en gebruik maken van elkaars ervaringen leidt zo tot een goede afstemming en begeleiding.

Tips voor goede communicatie

Ouders hebben er recht op eerlijk geïnformeerd te worden, maar elke leerkracht weet dat het aanklaarten van probleemgedrag lastiger is dan het benoemen van een probleem op cognitief gebied. Ouders ervaren bij ongewenst gedrag snel dat ze falen in hun opvoeding, terwijl 'niemand iets kan doen' aan een leerprobleem. Onderstaande tips kunnen helpen:

- Zorg voor duidelijkheid over het doel en de verwachtingen van het gesprek.
- Met deze duidelijkheid geef je ook aan het gesprek in de hand te hebben.
- Laat ouders merken dat ze welkom zijn.
- Besef dat niet alle ouders even plezierig op hun eigen schooltijd terugkijken.
- Ouders zijn altijd loyaal ten opzichte van hun kind.
- Ouders merken snel of er werkelijk geluisterd wordt.
- Wees eerlijk en open.
- Door het geven van gevoelsreflectie voelen ouders zich begrepen en worden hun gevoelens erkend.

Betrokken ouders
stralen dat uit op
hun kinderen

- Maak duidelijke afspraken over het vervolg.
- Door meta-communicatie toe te passen, bijvoorbeeld door toe te lichten waarom je een bepaalde vraag stelt, kun je misverstanden voorkomen.
- Laat je niet afleiden door 'dooddoeners'; keer terug naar het onderwerp.

Positieve resultaten

Het oudervertelgesprek is bij ons op school naar tevredenheid van ouders en collega's ingevoerd en uitgevoerd. Zowel ouders als leerkrachten doen hun voordeel met de informatie uit het gesprek en de afstemming. De ouders die ik gesproken heb, vinden het prettig om thuis het gesprek voor te kunnen bereiden. Ze vinden het plezierig om met de leerkracht over het welbevinden en de betrokkenheid van hun kind van gedachten te wisselen en merken dat hun kind wordt gezien. 'Je krijgt een mooi beeld over het welbevinden van je kind, zowel thuis als op school en eventuele aandachtspunten komen er vanzelf uit,' zegt een van de ouders.

De leerkrachten ervaren het gesprek als positief, prettig en waardevol. 'Ik vind het een goede opening naar het gesprek, ook omdat ouders van te voren een idee hebben wat er komen gaat en zich er meer op voorbereid hebben,' aldus een collega over het oudergespreksformulier.

Door de opmerkingen, ervaringen en knelpunten van ouders en leerkrachten te bespreken en

te verwerken, ontstaat een definitief format. Ontwikkelingen en nieuwe inzichten zullen echter opnieuw tot aanpassingen leiden.

Hoe maak je als school nuttig gebruik van de kennis die ouders hebben over hun kind? Het invoeren van het oudervertelgesprek, waarbij ouders en leerkrachten samen, op basis van gelijkwaardigheid, hun aanpak op elkaar afstemmen, heeft ertoe geleid dat zij elkaar gemakkelijker weten te vinden en op een constructieve manier gebruik maken van elkaars expertise, in het belang van het kind. Leerkrachten en ouders werken samen voor elk kind (Rietsema, 2013): iedereen vaart daar wel bij! ●

Meer lezen over
ouders op school?
Bestel dan het *Hand-
boek ouders* van
Peter de Vries. Kijk
op pagina 11.

VERDER LEZEN!

- Pameijer, N., Beukering, T. van & Lange, S. van (2011). *Handelingsgericht werken: een handreiking voor het schoolteam*. Leuven/Den Haag: Acco.
- Vries, P., de (2012). *Handboek ouders in de school*. Amersfoort: CPS.
- Gil-Toresano, B. & Brand, A. van den (2006). *Ouders en leerkrachten BV, respectvol communiceren met ouders*. JSW, 90 (9), 20-24.

LITERA TUUR

- Jeths, A. (2001). De oudervertelavond. Een omgekeerd tienminutengesprek. *Praxisbulletin*, 2, 8-11.
- Marzano, R. (2007). *Wat werkt op school?* Middelburg: Meulenberg.
- *Oudervragenlijst vanuit 'Zien!'*. Op: www.zien-vooronderwijs.nl/oudervragenlijst (12 september 2013)
- Rietsema, L. (2013). *Leerkrachten en ouders werken samen voor elk kind*. Geldrop: Lieneke@rietsema.nl
- Wit, C. de (2008). *Educatief partnerschap tussen ouders en school*. 's-Hertogenbosch: KPC Groep.